

Pääkirjoitus

Suhteellisuudentaju on tyypillinen inhimillinen ominaisuus: suurin osa meistä kuvittelee sitä omaavansa ainakin siihen saakka, kunnes ryhdymme vertailemaan käsityksiämme muiden kanssa. Pelkkä mielipiteistä kinasteleminen ei yleensä johda mihinkään, vaan pidemmän päälle olisi kummankin osapuolen tuotava mukaan myös asiatietoja.

Numeroihin perustuvat tosiasiat ovat ainakin periaatteessa kaikkein yksinkertaisimpia. Vaikka esimerkiksi työttömien lukumäärästä ei olla täysin yksimielisiä, ongelmana eivät tietenkään ole yhteenlaskuun liittyvät ongelmat vaan se, mitä työttömällä oikeastaan tarkoitetaan. Valitettavasti numerotietoja mainittaessa ei useinkaan kiinnitetä tarpeeksi huomiota siihen, millä perusteilla luvut on saatu, ja ennen kaikkea, miksi perusteluina esitetään juuri näitä lukuja. Jälkimmäiseen kysymykseen törmää esimerkiksi jokainen, joka – omasta kannastaan riippumatta – yrittää seurata ydinvoimasta käynnissä olevaa keskustelua.

Kirjassaan *Numerotaidottomuus* John Allen Paulos tuo esille myös suhteellisuudentajuun liittyviä esimerkkejä. Seuraavassa muutamia numerotietoja, jotka ovat tulleet itselleni mieleen.

- Niin sanotun hullun lehmän taudin vuoksi (lähteistä riippuen) 50–80 % saksalaisista on olennaisesti vähentänyt naudanlihan syöntiään. Tautiin ei ilmeisesti ole Saksassa kuollut vielä yhtään ihmistä. Sen sijaan autokolareissa kuolee vuosit-

tain n. 5000 saksalaista. Suomessa vastaavat luvut ovat nolla ja yli 300.

- Pyöräilijöille on jo pitkään ehdotettu kypäräpakkoa. Vuosittain liikenteessä kuolee n. 50 pyöräilijää. Sen sijaan kuolemaan johtaneita jalankulkijoiden liukastumisia sattuu n. 1000 tapusta.
- Petoeläimet kuten karhu ja susi surmasivat Suomessa viimeisten sadan vuoden aikana ilmeisesti yhden ihmisen. Samaan aikaan lemmikkieläinten, lähinnä koirien, uhreista saamme lukea vuosittain.
- Lopuksi näistä synkistä aiheista hieman harmittomampaan esimerkkiin: Suomessakin on ryhdytty joissakin sääätiedotuksissa esittelemään koko maailman säätä. Niitä on mielenkiintoista seurata, mutta mikä lienee ennusteiden tarkoitus? Kun Etelä-Amerikkaan on luvassa puolipilvistä ja kuurosateita, niin kannattaa muistaa, että jo pelkästään Argentiinan pinta-ala on lähes 3 000 000 km² eli sama kuin koko Länsi-Euroopalla.

Esimerkkeihin liittyvien numeroiden oikeellisuuden voi jokainen itsekkin tarkistaa, mutten väitä, että aiheisiin pitäisi suhtautua niin suoraviivaisesti kuin numerotiedot näyttäisivät viittaavan. Sen sijaan epäilen, että esimerkkien valinta todistaa vain kirjoittajan huonosta suhteellisuudentajusta.